

OPVOLGING VAN HET VERSLAG 'ARMOEDE UITBANNEN'

6. Pedagogische en financiële engagementen nemen voor het waarborgen van het recht op onderwijs

Dit deel stoelt op twee elementen. Enerzijds waren er de contacten met de verschillende bevoegde kabinetten over de vraag hoe ze het Verslag 2005 hebben opgevolgd. Anderzijds heeft de overleggroep 'Armoede en Onderwijs' het beleid onder de loep genomen. Het thematische hoofdstuk gaat hier dieper op in, terwijl dit deel een algemene kijk geeft op wat er in het onderwijs gerealiseerd is en waar er nog werk voor de boeg is.

Sinds het Verslag 2005 heeft het onderwijs vanwege het beleid heel wat aandacht gekregen als middel in de strijd tegen armoede en sociale ongelijkheid. Zowel in de Franse als in de Vlaamse Gemeenschap namen de bevoegde ministers een heel aantal maatregelen om de gelijke kansen van alle leerlingen in het onderwijssysteem te bevorderen.

Hierbij valt op dat, hoewel ze soms andere accenten leggen, de beleidsverantwoordelijken aan beide kanten van de taalgrens dezelfde probleemanalyse maken. Zo onderkennen zowel de Vlaamse als de Franstalige minister van Onderwijs de problemen op het vlak van de kleuterparticipatie, de onderwijskosten, de studieoriëntatie en de relatie tussen de onderwijswereld en de ouders in armoede. Op al deze domeinen werden er maatregelen genomen.

Wat het **kleuteronderwijs** betreft, zag men in dat er een betere omkadering moet komen als men de participatie van kleuters in armoede wil maximaliseren. In de Franstalige Gemeenschap verhoogde men, in het kader van het 'Contrat pour l'école'¹, het budget voor het kleuteronderwijs gevoelig, zodat er meer kleuteronderwijzers in dienst genomen kunnen worden.² Aan Vlaamse kant werd het Onderwijsdecreet XVII³ goedgekeurd. Dit decreet voorziet ook in de aanwerving van meer kleuterleidsters. Bovendien richt het zich tot de ouders die als eerste opvoeders nauw bij het kleuteronderwijs betrokken worden.

Ook op het vlak van de **onderwijskosten** werden er stappen gezet. Beide ministers besloten een lijst naar voor te schuiven van schoolmaterieel dat nodig is om de lessen te volgen. De scholen zijn verplicht die zaken kosteloos aan hun leerlingen te bezorgen. Bovendien zijn er maatregelen genomen om de uitgaven voor schooluitstappen drastisch te beperken. Aan Vlaamse kant zal men met een maximumfactuur⁴ werken. Die beperkt de kosten, die scholen voor zulke uitstappen aan de ouders mogen doorrekenen. Aangezien deze regeling pas in september 2008 ingaat, is het nog wel afwachten wat de precieze uitwerking op het terrein zal zijn. Aan Franstalige kant werd per omzendbrief⁵ bepaald dat scholen ervoor moeten zorgen dat een bepaald percentage (75% in het kleuter- en het bijzonder onderwijs, en 90% in het basis- en het secundair onderwijs) van de leerlingen mee op uitstap kan. Ten slotte, deed ook de federale regering een inspanning op het vlak van de onderwijskosten. Zij keurde de schoolpremie⁶ goed. Deze toelage op de kinderbijslag moet de extra uitgaven dekken die gezinnen maken wanneer hun kinderen weer naar school moeten.

¹ Arena, M. (2005). *Contrat pour l'école*. Bruxelles : Gouvernement de la Communauté française. <http://www.contrateducation.be>.

² Decreet van 20 juli 2005 houdende verbetering van de omkadering in het kleuter- en lager onderwijs, *Belgisch Staatsblad*, 8 september 2005.

³ Decreet van 13 juni 2007 betreffende het onderwijs XVII, *Belgisch Staatsblad*, 21 augustus 2007.

⁴ Decreet van 6 juli 2007 tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, van het decreet van 13 juli 2001 betreffende het onderwijs-XIII-Mozaïek en van het decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad, *Belgisch Staatsblad*, 24 augustus 2007.

⁵ Circulaire n°1461 du 10 mai 2006. Gratuité de l'enseignement obligatoire et égalité des chances : coût de la scolarité à charge des familles.

⁶ Programmawet van 27 december 2006, art. 168-172, *Belgisch Staatsblad*, 28 december 2006.

Ook op het vlak van **de bestrijding van de sociale segregatie op de schoolmarkt** werden er stappen ondernomen. In de Franstalige Gemeenschap werd een nieuw decreet⁷ over de inschrijving goedgekeurd dat vanaf het schooljaar 2007-2008 in werking treedt. Hiermee wil men er, mits enkele uitzonderingen, voor zorgen dat scholen bij de inschrijving geen voorkeursbehandeling meer kunnen geven aan bepaalde leerlingen ten kosten van anderen. Het decreet bepaalt dat er een gemeenschappelijke inschrijvingsperiode wordt ingevoerd. Bovendien worden de plaatsen per school toegewezen naargelang de datum dat de leerling werd ingeschreven. Ten slotte, bepaalt het decreet dat de scholen verplicht worden om een algemeen register van inschrijvingsaanvragen bij te houden. Zo moeten verkapte weigeringen voorkomen worden. In Vlaanderen voerde de Vlaamse minister van Onderwijs een nieuw systeem van financiering in voor het leerplichtonderwijs.⁸ Dit systeem dat pas in 2012 volledig in werking zal treden, is gebaseerd op leerlingenkenmerken. Scholen zullen extra geld krijgen voor de ondersteuning van leerlingen uit kansengroepen.

Zowel in de Vlaamse als de Franse Gemeenschap klonk er van op het terrein een dringende vraag naar een betere **studiebegeleiding**. Daarom werden aan beide kanten van de taalgrens de Centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) en de Centres psycho-médico sociaux (CPMS)⁹ versterkt. Hierbij kreeg de ondersteuning van de ouders specifieke aandacht. Het is de bedoeling dat zij gesteerd worden bij de begeleiding van het schooltraject van hun kinderen.

Het bovenstaande geeft aan dat het beleid zich bekommert om **de rol van de ouders** in armoede en hun relatie met de school. Deze gevoeligheid is echter relatief nieuw en het is misschien daarom dat er op een zeer formalistische manier naar deze problematiek gekeken wordt. Zowel aan Vlaamse als aan Franstalige kant werd er voorgesteld om met contracten en engagementsverklaringen te werken, die de ouders verplicht zouden moeten ondertekenen. Nogal wat onderwijsactoren staan op zijn minst pessimistisch tegenover een dergelijke aanpak.

In beide gemeenschappen doen zich dezelfde lacunes voor. Nog te vaak gaat men uit van de veronderstelling dat het onderwijs een waardevrij instituut is. Scholen zijn zeer sterk op de middenklasse gericht en vertrekken dan ook van de waarden, normen en gebruiken die in deze maatschappelijke laag de regel zijn. Dit is de oorzaak dat mensen in armoede het moeilijk hebben om te voldoen aan eisen en afspraken, die voor velen misschien vanzelfsprekend lijken. Beleidsmakers moeten met deze analyse meer rekening houden. Het onderwijs is geen wondermiddel dat losstaat van de samenleving en alle maatschappelijke problemen kan rechtekken.

Aanbevelingen

De beleidsaanbevelingen voor het thema onderwijs vindt u achteraan het thematische deel.

⁷ Decreet van 8 maart 2007 houdende diverse maatregelen met het oog op de regularisatie van de inschrijvingen en van de veranderingen van school in het leerplichtonderwijs, *Belgisch Staatsblad*, 3 juli 2007.

⁸ Vandenbroucke, F. (2007). *Krijtlijnen voor de nieuwe financiering van het leerplichtonderwijs – Discussienota 15 juni 2007*.

⁹ Decreet van 14 juli 2006 betreffende de opdrachten, programma's en activiteitenverslag van de psycho-medisch-sociale centra, *Belgisch Staatsblad*, 5 september 2006.